

Sygn. akt IV KK 506/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Marek Pietruszyński
SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

w sprawie **A. S.**

skazanego z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 11 stycznia 2023 r.
kasacji wniesionej przez obrońcę
od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce
z dnia 29 czerwca 2022 r., sygn. akt II Ka 157/22,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Przasnyszu
z dnia 6 kwietnia 2022 r., sygn. akt II K 690/21,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Ostrołęce do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym,**
- 2. zarządza zwrot na rzecz oskarżonego wniesionej opłaty od kasacji w kwocie 450 zł.**

UZASADNIENIE

A.S. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Przasnyszu z dnia 6 kwietnia 2022 r., sygn. akt II K 690/21, na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, obok której wymierzono środki karne z art. 42 § 4 i 43a § 2 k.k., za to, że w dniu 29 sierpnia 2021 r. na ul. [...] w S., po drodze publicznej, prowadził w ruchu lądowym samochód osobowy, znajdując się w stanie nietrzeźwości, będąc uprzednio prawomocnie skazanym wyrokami Sądu Rejonowego w Przasnyszu sygn. akt II K 167/14, II K 246/15, II K 657/17, za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, tj. czyn z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k.

Wyrok ten, po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez oskarżonego, został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 29 czerwca 2022r., sygn. akt II Ka 157/22.

Obrońca skazanego wniósł kasację od wyroku Sądu odwoławczego, zaskarżając go w całości i zarzucając:

I. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art 178a § 4 k.k., poprzez jego wadliwe zastosowanie na skutek jego błędnej wykładni i niezasadnego przyjęcia, że wystarczającym do przyjęcia kwalifikacji z tego przepisu jest fakt uprzedniej karalności za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego - w dacie popełnienia czynu i w dacie wyrokowania przez Sąd I instancji a zarazem przyjęcie, że zatarcie skazania w toku postępowania odwoławczego nie stanowi podstawy do zmiany kwalifikacji z art. 178a § 4 k.k. na art. 178a § 1 k.k., a w rezultacie

II. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art 178a § 1 k.k., polegające na jego niezastosowaniu, a także art. 42 § 4 k.k. i art. 43a § 2 k.k., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy w dacie wyrokowania przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce w dniu 29 czerwca 2022 r. oskarżony powinien być uznany za osobę wcześniej niekaraną, a to z uwagi na zatarcie skazań w dniu 22 maja 2022 r., co skutkowało zastosowaniem nieprawidłowej kwalifikacji prawnej, utrzymaniem w mocy wyroku skazującego, którym wymierzono oskarżonemu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 42 § 4 k.k. orzeczono

wobec oskarżonego dożywotni zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych a na podstawie art. 43a § 2 k.k. orzeczono świadczenie pieniężne w kwocie 10 tys. zł.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację, prokurator wniósł o jej uwzględnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna w zakresie, w jakim zarzuca zaniechanie dokonania korekty kwalifikacji prawnej przypisanego oskarżonemu czynu na art. 178a § 1 k.k., dlatego podlega rozpoznaniu i uwzględnieniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Pomimo nietrafnego sformułowania zarzutów kasacji, w szczególności pierwszego, w którym obrońca zarzucił naruszenie przez Sąd odwoławczy prawa materialnego - art. 178a § 4 k.k., podczas gdy Sąd *ad quem* tego przepisu bezpośrednio nie stosował, należy przyznać rację skarżącemu, że w tej sprawie doszło w postępowaniu odwoławczym do rażącego i mającego istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenia prawa. Sąd odwoławczy zignorował bowiem fakt, że w dniu 22 maja 2022 r. nastąpiło zatarcie skazania w sprawie Sądu Rejonowego w Przasnyszu o sygn. akt II K 657/17. Było to trzecie i zarazem ostatnie skazanie A. S. za jazdę w stanie nietrzeźwości. Stosownie do treści art. 108 k.k., statuującego zasadę jednoczesności zatarcia skazań, z chwilą upływu okresu wymaganego do zatarcia tego skazania, zatarciu uległy także wcześniejsze skazania w sprawach Sądu Rejonowego w Przasnyszu: sygn. akt II K 167/14 i II K 246/15. W rezultacie, w chwili wydania wyroku przez Sąd II instancji, a A. S. w świetle prawa nie był osobą uprzednio prawomocnie skazaną za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego i przestały istnieć podstawy do przypisywania mu odpowiedzialności karnej za czyn z art. 178a § 4 k.k.

Warto zwrócić uwagę, że kwestia zatarcia wcześniejszych skazań oskarżonego była przedmiotem analizy Sądu odwoławczego w związku z treścią

wniesionej przez A. S. apelacji. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że oskarżony był skazany:

- wyrokiem Sądu Rejonowego w Przasnyszu z dnia 13 czerwca 2014 r. w sprawie II K 167/14 za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. i wymierzono mu karę 60 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda. Na podstawie art. 42 § 2 k.k. orzeczono środek kamy - zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat. Z materiałów zawartych w aktach sprawy wynika, że orzeczoną tym wyrokiem karę grzywny A. S. uiszczył do dnia 14.07.2015 r., zakaz prowadzenia pojazdów upłynął zaś w dniu 13.01.2018 r.,

- wyrokiem Sądu Rejonowego w Przasnyszu z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie II K 246/15 za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k. i wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 4 lat oraz 50 stawek dziennych grzywny po 10 zł każda. Na podstawie art. 42 § 2 k.k. Sąd orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat. Z materiałów zawartych w aktach sprawy wynika, że orzeczona tym wyrokiem grzywna została uiszczona przez A. S. w dniu 27.04.2017 r., orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych upłynął zaś w dniu 18.06.2018 r.,

- wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Przasnyszu z dnia 5 lutego 2018 r. w sprawie II K 657/17, za przestępstwo z art. 244 k.k. wymierzono mu karę 6 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne. Na podstawie art. 42 § 1a pkt 2 k.k. orzeczono wobec A. S. zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres roku. Z akt sprawy wynika, że orzeczoną karę ograniczenia wolności oskarżony wykonał do 22.05.2019 r., natomiast zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych upłynął w dniu 03.03.2019 r. Skazanie na karę ograniczenia wolności uległo zatarciu dnia 22 maja 2022 r., tj. z upływem 3 lat od wykonania tej kary, a, zgodnie z zasadą jednoczesności zatarcia skazań, w dacie tej zatarciu uległy też skazania w sprawach II K 167/14 oraz II K 246/15.

Sąd Okręgowy uznał jednocześnie, że skoro oskarżony w niniejszej sprawie popełnił czyn w dniu 29 sierpnia 2021 r., czyli będąc osobą karaną, a wyrok Sądu I instancji zapadł w dniu 6 kwietnia 2022 r. – jeszcze przed zatarciem skazań,

kwalifikacja prawna jego zachowania z art. 178a § 4 k.k. jest poprawna i nie wymaga modyfikacji w postępowaniu odwoławczym.

Istotnie, w chwili popełnienia czynu oraz wydania nieprawomocnego wyroku, oskarżony był osobą trzykrotnie karaną za jazdę z stanie nietrzeźwości. Niemniej w momencie zapadnięcia wyroku Sądu odwoławczego jego sytuacja procesowa przedstawiała się odmienne, w związku z upływem terminu do zatarcia skazania w dniu 22 maja 2022 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce powinien był z urzędu wziąć tę okoliczność pod uwagę i - uwzględniając powyższe - zmodyfikować odpowiednio kwalifikację prawną przypisanego oskarżonemu czynu. Skoro bowiem, zgodnie z art. 106 k.k., z chwilą zatarcia skazania, uważa się je za niebyłe, to z oczywistych względów zatarte skazanie za czyn z art. 178a § 1 k.k. nie może stanowić podstawy skazania sprawcy za przestępstwo zakwalifikowane z art. 178a § 4 k.k. (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2019 r., IV KK 240/18 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 2020 r., V KK 504/20).

Dokonując kontroli instancyjnej Sąd odwoławczy może, a w takiej sytuacji, jaka miała miejsce w niniejszej sprawie wręcz powinien, wykroczyć poza zakres zaskarżenia, tak aby utrzymanie w mocy kontrolowanego orzeczenia nie było rażąco niesprawiedliwe. Taką ingerencję w treść wyroku Sądu I instancji umożliwia mu przepis art. 440 k.p.k. To właśnie naruszenie normy zawartej w tym przepisie skarżący powinien był zarzucić Sądowi II instancji w przedmiotowej kasacji. Dostrzegając zmianę sytuacji prawnej oskarżonego, Sąd Okręgowy miał obowiązek traktować go jak osobę niekaraną i zmienić kwalifikację przypisanego mu czynu na art. 178a § 1 k.k. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2020 r., III KK 95/20). W chwili wydania wyroku Sądu II instancji poprzednie skazania A. S. uległy bowiem zatarciu, a poddany osądowi w tej sprawie czyn został popełniony w czasie, kiedy ostatni z orzeczonych wobec niego zakazów prowadzenia pojazdów mechanicznych już nie obowiązywał. Nie było więc żadnych przeszkód do przyjęcia łagodniejszej kwalifikacji prawnej. Zmiany wymagało również orzeczenie o środkach karnych, których stosowanie zależy od podstawy skazania.

W rezultacie, wskutek pominięcia przez Sąd odwoławczy faktu zmiany sytuacji prawnej A. S. w okresie między wydaniem wyroku Sądu I instancji, a zapadnięciem orzeczenia Sądu odwoławczego, co znalazło wyraz w braku

ingerencji w treść orzeczenia Sądu Rejonowego, doszło do naruszenia prawa materialnego, na skutek utrzymania w mocy skazania oskarżonego za czyn, którego w dacie wydania prawomocnego wyroku nie można było mu już przypisać.

Uchybienie zaistniałe w postępowaniu przed Sądem II instancji miało więc charakter rażący i wywarło istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, co musi skutkować uchyleniem wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce i przekazaniem sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd ten weźmie pod uwagę obecny status oskarżonego jako osoby niekaranej i odpowiednio skoryguje podstawę prawną skazania, dokonując przy tym niezbędnych rozstrzygnięć w zakresie orzeczenia o karze i środkach karnych.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.